

Всеукраїнський конкурс студентських наукових робіт

Спеціальність «Фінанси і кредит»

**Тема «Видатки бюджету у системі соціально-
економічного розвитку країни»**

Шифр «Видатки бюджету»

2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ.....	10
РОЗДІЛ ІІ. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВИДАТКІВ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ.....	15
РОЗДІЛ ІІІ. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВИДАТКІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ.....	21
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29
ДОДАТКИ.....	31

АНОТАЦІЯ «Видатки бюджету»

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку бюджетних відносин існує необхідність в удосконаленні системи управління бюджетними видатками з метою зростання якості надання державних послуг, підвищення ефективності використання бюджетних коштів та посилення результативності впливу бюджетної політики на динаміку суспільного розвитку. Видатки бюджету здійснюють вагомий вплив як на розвиток відповідних галузей і економіки в цілому, так і на рівень соціального розвитку держави. У зв'язку з цим особливого значення набувають питання ефективного розподілу обмежених бюджетних ресурсів між напрямками суспільного розвитку шляхом забезпечення відповідності обсягу і структури видатків бюджету визначеним стратегічним пріоритетам соціально-економічного розвитку країни. З метою підвищення результативності бюджетних видатків при вирішенні стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни потребують поглиблення дослідження питання довгострокового прогнозування видатків бюджету, принципів середньострокового планування бюджетних видатків на засадах програмно-цільового методу та їх впровадження у діяльність розпорядників бюджетних коштів.

Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних вчених у сфері формування видатків бюджету та їх впливу на суспільний розвиток можна зазначити праці Дж. Б'юкенена, А. Вагнера, С. Вітте, К. Ерроу, Дж. Кейнса, Р. Масгрейва, А. Парето, А. Пігу, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Сміта, М. Сперанського, Дж. Стігліца, Г. Таллока, В. Танзі, С. Фішера, Дж. Хікса.

Питанням державного регулювання у сфері видатків бюджету присвячені праці вітчизняних вчених: С. Буковинського, О. Василика, В. Гейця, В. Глущенко, Л. Демиденко, І. Запатріної, Л. Козарезенко, Л. Лисяк, І. Лук'яненко, І. Луніної, І. Лютого, А. Мазаракі, В. Опаріна, Д. Полозенка, Г. П'ятаченка, Ю.Радіонова, О.Самошкіної, В. Федосова, І. Чугунова, С. Юрія та інших.

Разом з тим, необхідним є подальший розвиток системи бюджетного планування видатків у напрямку посилення використання регуляторного потенціалу бюджетних видатків, підвищення раціональності їх розподілу між напрямками суспільного розвитку з урахуванням циклічності соціально-економічних процесів. Важливим є розробка структурно-функціональної моделі системи бюджетного регулювання у сфері видатків, удосконалення системи оцінки результативності бюджетних програм та діяльності розпорядників бюджетних коштів виходячи з необхідності забезпечення ефективності використання бюджетних ресурсів та управління результатами бюджетної діяльності, положення щодо визначення інституційних засад системи формування видатків бюджету. Зазначене свідчить про актуальність дисертаційної роботи та обумовило визначення її мети, завдань, об'єкту і предмету дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є розкриття теоретичних засад та удосконалення методологічних положень формування видатків бюджету в системі державного регулювання соціально-економічного розвитку країни.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- узагальнити та систематизувати досвід бюджетного регулювання у сфері видатків у країнах із розвинутою та трансформаційною економікою;
- удосконалити підходи щодо системи перспективного прогнозування та планування видатків бюджету;
- розвинути підходи до розкриття економічної сутності видатків бюджету як інструменту регулювання соціально-економічного розвитку країни;
- удосконалити положення щодо визначення інституційних засад системи формування видатків бюджету;
- розвинути положення щодо прогнозування та планування видатків бюджету з урахуванням демографічних чинників;

- удосконалити систему моніторингу результативності бюджетних програм та діяльності розпорядників бюджетних коштів.

Об'єктом дослідження є видатки бюджету у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку країни.

Предметом дослідження є теоретичні засади та механізми формування видатків бюджету як інструменту забезпечення соціально-економічного розвитку країни.

Методи дослідження. У роботі застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження. За допомогою статистичного, порівняльного та факторного методів узагальнено досвід бюджетного регулювання у сфері видатків у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою. Методи наукового абстрагування, синтезу застосовано при визначенні інституційних засад системи формування видатків бюджету, системи моніторингу результативності бюджетних програм та діяльності розпорядників бюджетних коштів.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти з питань формування видатків бюджету, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Державної аудиторської служби України, Державної фіскальної служби України, Рахункової палати України, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

удосконалено:

- підходи щодо системи перспективного прогнозування та планування видатків бюджету, що передбачають запровадження довгострокового прогнозування бюджетних видатків, упорядкування системи середньострокового та річного планування видатків бюджету відповідно до визначеної довгострокової бюджетної стратегії на основі принципу ковзного

планування, розподіл бюджетних призначень між галузями діяльності держави, головними розпорядниками бюджетних коштів на засадах програмно-цільового методу згідно стратегічних планів їх діяльності з урахуванням результативності і пріоритетності;

- систему моніторингу результативності бюджетних програм та діяльності розпорядників бюджетних коштів, що передбачає упорядкування розподілу бюджетних коштів між бюджетними програмами, виходячи із загального рівня результативності їх виконання та пріоритетності, застосування якої сприятиме підвищенню раціональності розподілу бюджетних ресурсів між бюджетними програмами і розпорядниками бюджетних коштів та надасть можливість дієво управляти результатами бюджетної діяльності;

- положення щодо визначення інституційних засад системи формування видатків бюджету, які передбачають постійний динамічний аналіз її внутрішньої структури з метою забезпечення оптимальних співвідношень між її складовими, у тому числі обсягом і структурою видатків бюджету, цілями і результативними показниками бюджетних програм, стратегічними планами розпорядників бюджетних коштів та галузевими напрямками розвитку, динамікою соціально-економічних процесів, що поглиблює розуміння видатків бюджету як адаптивного механізму у системі регулювання соціально-економічного розвитку країни;

дістало подальшого розвитку:

- підходи до розкриття економічної сутності видатків бюджету як інструменту регулювання соціально-економічного розвитку країни, яка полягає у використанні показників обсягу і структури видаткової частини бюджету для впливу на динаміку соціально-економічних процесів, враховуючи їх циклічність та визначені пріоритети суспільного розвитку;

- узагальнення та систематизація досвіду бюджетного регулювання у сфері видатків у країнах із розвинутою та трансформаційною економікою, у тому числі особливості використання регуляторного потенціалу бюджетних

видатків в залежності від циклічності соціально-економічних процесів та стратегічні принципи бюджетного регулювання суспільного розвитку, що надасть можливість із врахуванням цього досвіду підвищити обґрунтованість процесу формування видаткової частини бюджету у контексті реалізації стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку країни;

- положення щодо прогнозування та планування видатків бюджету з урахуванням демографічних чинників, що базуються на врахуванні взаємного впливу показників видаткової частини бюджету і чисельності населення та його вікової структури, використанні видатків бюджету в якості ефективного інструменту покращення демографічного стану країни.

Загальна характеристика наукової роботи. Наукова робота складається із трьох розділів, висновку, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг наукової роботи становить 46 сторінок, основний зміст роботи викладено на 30 сторінках. Наукова робота містить 5 таблиць, 12 рисунків, 16 додатків, список використаних джерел включає 22 найменування на 2 сторінках.

Ключові слова: видатки бюджету, бюджетна програма, розпорядник бюджетних коштів, бюджетне регулювання, бюджетне прогнозування, бюджетна стратегія, ефективність використання бюджетних коштів, результативність бюджетних програм.

ВСТУП

Розвиток суспільних відносин потребує поглиблення досліджень щодо впливу видатків бюджету на соціально-економічний розвиток країни, а також адаптації видатків бюджету до інституційних перетворень економічного середовища. Важливим у системі соціально-економічного розвитку країни є підвищення якісного рівня бюджетного прогнозування і планування видатків бюджету та результативності бюджетної політики.

Бюджетна політика у сфері видатків відображає пріоритетні напрями використання фінансових ресурсів держави, що спрямовані на розв'язання суспільних проблем та забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Формування бюджетної політики у сфері видатків здійснюється з урахуванням обґрунтованих напрямів соціально-економічного розвитку країни та спрямовується на забезпечення формування сприятливого макроекономічного середовища, транспарентність системи державних фінансів, підвищення конкурентоспроможності економіки, стабільності темпів економічного зростання.

Видатки бюджету як інструмент регулювання соціально-економічних процесів виступають в якості механізму реалізації державної економічної політики. Основним завданням політики у сфері видатків бюджету є оптимізація та економія їх обсягу, а також підвищення ефективності і результативності їх використання, з метою забезпечення якості державних послуг на високому рівні в умовах обмеженості бюджетних ресурсів.

Застосування обґрунтованих підходів до оптимізації видаткової частини бюджету, враховуючи визначені пріоритети та циклічність соціально-економічного розвитку країни дозволяє забезпечити соціально-економічний розвиток країни в умовах обмежених бюджетних ресурсів. Державна політика у сфері видатків бюджету передбачає стимулювання зростання внутрішнього попиту та виробництва за рахунок збільшення видаткової частини бюджету у періоди економічного спаду та оптимізації її

структури у періоди економічного зростання при якісному забезпеченні соціальної функції держави з урахуванням можливості використання обґрунтованого рівня дефіциту бюджету.

Бюджетне регулювання у сфері видатків як одна з основних складових системи державного регулювання соціально-економічного розвитку країни є сукупністю функціональних фінансово-бюджетних та економічних складових, у тому числі видаткова частина бюджету, дохідна частина бюджету, дефіцит бюджету, державний борг, міжбюджетні відносини, соціально-економічний розвиток країни та адміністративно-територіальних одиниць, зовнішнє економічне середовище та взаємозв'язки між ними.

Так, система бюджетного регулювання у сфері видатків бюджету ґрунтується на положеннях адаптивної бюджетної архітекtonіки і передбачає регулювання обсягу та структури видаткової частини бюджету, дефіциту бюджету з урахуванням динаміки фінансово-економічних процесів. Удосконалення теоретичних положень та методологічних основ формування видаткової частини бюджету, враховуючи пріоритетність та циклічність соціально-економічного розвитку забезпечить підвищення ефективності системи бюджетного регулювання у сфері видатків.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Підвищення ефективності бюджетних видатків та оптимізація їх структури, з урахуванням пріоритетних напрямів розвитку країни сприяє забезпеченню розвитку суспільних відносин та створення необхідних умов для стимулювання економічного розвитку в довгостроковій перспективі. Бюджетна політика у сфері видатків має ґрунтуватися на системному підході, враховуючи економічні перетворення, ефективність та раціональність бюджетних видатків та пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку країни.

Бюджетні видатки – це кошти, спрямовані на забезпечення економічних, соціальних, загальнодержавних та адміністративних функцій держави, планування яких здійснюється з урахуванням мінімальних соціальних державних стандартів, нормативних фінансових витрат на надання соціальних послуг та циклічності економіки.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, видатки бюджету - кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. До видатків бюджету не належать: погашення боргу; надання кредитів з бюджету; розміщення бюджетних коштів на депозитах; придбання цінних паперів; повернення надміру сплачених до бюджету сум податків і зборів та інших доходів бюджету, проведення їх бюджетного відшкодування; компенсація частини суми штрафних (фінансових) санкцій.

Бюджетний кодекс України розподіляє видатки відповідно до повноважень із чітким визначенням рівня бюджету, кошти якого є джерелом фінансування цих видатків. Бюджетна класифікація видатків та кредитування бюджету виділяє такі напрями класифікації видатків: за бюджетними програмами – програмна класифікація видатків і кредитування бюджету; за ознакою головного розпорядника бюджетних коштів – відомча класифікація видатків і кредитування бюджету; за функціями, з виконанням яких пов'язані

видатки, – функціональна класифікація видатків і кредитування бюджету; за економічною характеристикою операцій, які здійснюються при їх проведенні, – економічна класифікація видатків бюджету [1].

Класифікація видатків за бюджетними програмами полягає у застосуванні програмно-цільового методу бюджетного процесу, сутність якого є складання програм головним розпорядником бюджетних коштів. Відомча класифікація видатків полягає у розподілі видатків бюджету у розрізі головних розпорядників бюджетних коштів. Функціональна класифікація видатків бюджету полягає у розподілі видатків відповідно до функцій, які виконує держава. Розподіл видатків за функціональною класифікацією відбувається відповідно до стратегічного плану соціально-економічного розвитку країни. Економічна класифікація видатків забезпечує поділ видатків на поточні та капітальні: поточні видатки – це видатки бюджету, які забезпечують поточне функціонування органів влади, видатки на товари та послуги, виплата процентів банківським установам за внутрішніми позичками та субсидії і поточні трансфертні виплати; капітальні видатки – це витрати, що пов'язані з фінансуванням інвестиційної та інноваційної діяльності. Бюджет може складатися із загального та спеціального фондів. Складовими видатків загального фонду бюджету є всі видатки бюджету, що здійснюються за рахунок надходжень загального фонду бюджету, а видатками спеціального фонду бюджету є: видатки бюджету, що здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету (у тому числі власних надходжень бюджетних установ) [1].

При застосуванні програмно-цільового методу управління видатками бюджету змінюється характер реалізації бюджетної політики, а саме спрямування бюджетних програм на ефективність та результативність при вирішенні пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку, що здійснюється за допомогою розробки кількісних та якісних показників бюджетних програм. Застосування результативних показників забезпечує

здійснення відповідальним виконавцем оцінку використання бюджетних коштів з точки зору досягнення запланованих результатів та порівняння результатів виконання бюджетних програм [11].

При плануванні бюджетних програм важливим фактором є рівень пріоритетності галузі, до якої вони відносяться, оскільки певні бюджетні програми переважно соціального спрямування з недостатньо високим рівнем результативності можуть належати до важливих напрямів суспільної діяльності та бути спрямованими на вирішення пріоритетних загальнодержавних завдань на певному етапі соціально-економічного розвитку країни [10].

Спрямованість бюджетної політики на дієве управління бюджетними результатами може передбачати проведення оцінки соціально-економічної ефективності бюджетних програм, яка визначається як співвідношення затрат бюджетних коштів та кінцевих вагомих результатів суспільного розвитку країни, які отримали в результаті реалізації певної бюджетної програми [3].

Програмно-цільовий метод управління видатками бюджету являє собою системну методологію прогнозування, планування, виконання та контролю за цільовим використанням коштів бюджету, що забезпечує взаємозв'язок процесу розподілу бюджетних коштів залежно від результативності бюджетних програм, що розробляються на основі стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни.

Застосування програмно-цільового методу управління видатками забезпечує прозорість та цільове направлення використання бюджетних коштів, а результативні показники та їх моніторинг визначає ефективність бюджетної програми та стимулює головних розпорядників бюджетних коштів до виконання планових показників.

Так, програмно-цільовий метод повинен базуватися на таких основних засадах: довгострокове бюджетне прогнозування у системі державного стратегічного планування та прогнозування з метою узгодження стратегічних цілей головних розпорядників бюджетних коштів з фінансовими

можливостями бюджету; застосування програмно-цільового методу у середньостроковій та річній перспективі; моніторинг результативності бюджетних програм та діяльності розпорядників бюджетних коштів, який передбачає порівняння фактичних результативних показників виконання програми із запланованими, оцінка соціально-економічної ефективності бюджетних програм [3].

На процес формування видаткової частини бюджету, яка є одним з основних елементів системи бюджетного регулювання впливає обсяг дохідної частини бюджету і показник дефіциту бюджету, визначений з урахуванням циклічності економічного розвитку. Для стимулювання економічного зростання доцільним є використання дефіциту бюджету з метою збільшення видаткової частини бюджету, особливо в умовах певного зменшення податкового навантаження на економіку, проте обсяг державного боргу та економічні можливості держави по його обслуговуванню є фактором обмеження обсягу дефіциту бюджету [2].

Розвиток інституційних засад перспективного прогнозування та планування видатків бюджету передбачає досягнення динамічної адаптації показників видатків бюджету в залежності від спрямованості соціально-економічних процесів, постійну раціоналізацію розподілу бюджетних коштів між бюджетними програмами та розпорядниками бюджетних коштів на підставі аналізу оцінки результативності виконання бюджетних програм, удосконалення формального інституційного середовища бюджетного прогнозування та планування. Система бюджетного регулювання у сфері видатків передбачає обґрунтоване визначення пріоритетів суспільного розвитку, забезпечення раціонального розподілу бюджетних коштів між галузями державної діяльності, оптимізацію бюджетних програм з урахуванням загальнодержавних пріоритетів, впровадження принципів перспективного бюджетного прогнозування, визначення методології оцінки результативності бюджетних програм та діяльності розпорядників бюджетних коштів [16].

Процес середньострокового та річного планування видатків бюджету передбачає визначення граничних обсягів бюджетних видатків на середньострокову та річну перспективу для кожного головного розпорядника бюджетних коштів, розрахованих відповідно до довгострокової бюджетної стратегії у сфері видатків. Довгострокові прогностичні показники та середньострокові граничні обсяги коригуються щороку відповідно до динаміки економічного і соціального розвитку, змін галузевих пріоритетів, аналізу результативності бюджетних програм та діяльності розпорядників бюджетних коштів. На основі довгострокових галузевих стратегій, враховуючи доведені граничні обсяги бюджетних коштів, головні розпорядники бюджетних коштів складають стратегічні плани діяльності на середньостроковий період, де визначається основна мета діяльності, цілі, завдання, перелік бюджетних програм та очікувані результати від реалізації цих програм у річній та середньостроковій перспективі. На підставі аналізу стратегічних планів головних розпорядників бюджетних коштів формується і затверджується річний та середньостроковий план видатків бюджету у розрізі бюджетних програм розпорядників бюджетних коштів. Середньострокове планування видатків бюджету ґрунтується на положеннях програмно-цільового методу, що надає можливість суттєво підвищити результативність використання бюджетних коштів.

Так, видатки бюджету є інструментом регулювання соціально-економічних процесів та виступають в якості механізму реалізації державної економічної політики. Основним завданням політики у сфері видатків бюджету є оптимізація та економія їх обсягу з одночасним підвищенням ефективності і результативності їх використання з метою забезпечення достатньо високої якості державних послуг в умовах обмеженості бюджетних ресурсів. Взаємний вплив видаткової частини бюджету та соціально-економічних показників розвитку країни, зміни динаміки суспільних процесів призводять до зміни бюджетної політики у сфері видатків.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВИДАТКІВ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Бюджетна політика у сфері видатків є інструментом соціально-економічного розвитку країни та має враховувати пріоритетні напрями економічного розвитку, циклічність економіки, соціальні потреби населення, а також обмеженість фінансових ресурсів держави.

Аналізуючи видатки державного бюджету за економічною класифікацією у період за 2014-2019 роки, бачимо, що обсяг затверджених видатків за весь проаналізований період значно більший ніж фактичний обсяг цих видатків. Також спостерігається тенденція щодо збільшення затверджених та фактичних видатків споживання за загальним та спеціальним фондами. Така тенденція свідчить про те, що відбувається недовиконання затверджених показників видатків зведеного бюджету (див. Дод. А).

Щодо структури видатків зведеного бюджету за економічною класифікацією у період за 2014-2019 роки, то частка поточних видатків у загальному фонді бюджету у 2014 році мала найбільший показник, що становив 99,5 %, відповідно капітальні видатки в загальному фонді склали – 0,5 %. Найменше значення поточних видатків у загальному фонді зведеного бюджету було у 2018 році, частка яких становила 97,2 %, тоді як капітальні видатки склали 2,8 % відповідно. У інші роки частка поточних видатків складала близько 98,7 %, а частка капітальних видатків у загальному фонді зведеного бюджету складала 1,3 %. У спеціальному фонді зведеного бюджету частка поточних видатків у середньому складає 40-50 %, тоді як і частка капітальних видатків складає 50-60 % відповідно. Лише у 2014 році поточні видатки у спеціальному фонді зведеного бюджету склали 77,5 %, а капітальні видатки – 22,5 % відповідно. На жаль, тенденцію щодо зменшення чи збільшення частки поточних чи капітальних видатків у загальному/спеціальному фондах зведеного бюджету прослідкувати

неможливо. Проте, співвідношення поточних та капітальних видатків у загальному фонді свідчить про використання коштів даного фонду бюджету лише на поточні потреби населення (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Структура видатків загального і спеціального фонду зведеного бюджету за економічною класифікацією у період 2014 - 2019 роки, відсотки

Рік	Загальний фонд		Спеціальний фонд	
	Поточні	Капітальні	Поточні	Капітальні
2014	99,50	0,50	77,50	22,50
2015	98,71	1,29	48,14	51,86
2016	98,78	1,22	39,41	60,59
2017	98,64	1,36	47,75	52,25
2018	97,18	2,82	44,49	55,51
2019*	98,65	1,35	50,51	49,49

* - фактичні видатки відображені за січень-вересень 2019 року;

Джерело: складено автором на основі [4].

Також при дослідженні видатків у системі соціально-економічного розвитку країни важливим є аналіз видатків зведеного бюджету у розрізі окремо капітальних видатків у загальному та спеціальному фондах зведеного бюджету та поточних видатків у загальному та спеціальному фондах бюджету. Аналізуючи структуру поточних видатків у загальному та спеціальному фондах зведеного бюджету, то частка поточних видатків у загальному фонді бюджету складала у 2014 році 87,7 %, у 2015 та 2016 роках – 94 %, у 2017 та 2018 роках – 91,6 %, а за 9 місяців 2019 року даний показник склав 92 %. Поточні видатки у спеціальному фонді бюджету відповідно склали 12,3 % у 2014 році, 6 % - у 2015 та 2016 роках, 8,4 % - у 2017 та 2018 роках, а за 9 місяців 2019 року даний показник склав 8 %. Поступово спостерігається тенденція до збільшення частки поточних видатків у спеціальному фонді бюджету (див. Дод. Б). Щодо капітальних

видатків, то аналізуючи структуру загального та спеціального фонду в розрізі капітальних видатків частка капітальних видатків у загальному фонді бюджету у середньому складає 13,2 %, лише у 2018 році даний показник склав 20,4 %. Щодо частки капітальних видатків у спеціальному фонді зведеного бюджету, то його середнє значення складає 86,8 %, а у 2018 році даний показник мав значення 79,6 %. Така структура загального та спеціального фондів в розрізі окремо капітальних та поточних видатків виходить з того, що у Бюджетному кодексі України визначено склад доходів, які надходять до спеціального фонду та за ними закріплено відповідні видатки спеціального фонду (див. Дод. В).

Так, аналізуючи видатки зведеного бюджету за економічною класифікацією у період за 2014-2019 роки спостерігається значне перевищення поточних видатків над капітальними, що відображає орієнтацію бюджетної політики у сфері видатків на покриття поточних потреб держави. Також аналіз затверджених та фактичних видатків зведеного бюджету за економічною класифікацією відображає значне перевищення запланованих показників видатків загального та спеціального фондів зведеного бюджету над їх фактичним значенням.

Окрім аналізу економічної класифікації видатків зведеного бюджету важливим є оцінка видатків зведеного бюджету за функціональною класифікацією. Функціональна класифікація є основою для аналізу видатків відповідно до пріоритетних напрямів розвитку країни, а також розгляду видатків як чинника, що впливає на соціально-економічний розвиток країни в умовах трансформації економіки.

Так, найбільшу частку видатків за функціональною класифікацією зведеного бюджету України у 2014 році склали видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, що склали 26,38 %; їх частка у ВВП складає 8,7 %, при тому, що загальна частка видатків зведеного бюджету у ВВП у 2014 році склали 32,96 %. Також вагому частку у 2014 році склали видатки на освіту (19,14 %, що складає 6,31 % у ВВП), видатки на

загальнодержавні функції (14,69 %, що складає 4,84 % у ВВП) та видатки на охорону здоров'я (10,92 %, що складає 3,6 % у ВВП). Найменшу частку у структурі видатків зведеного бюджету за функціональною класифікацією займають видатки на охорону навколишнього природного середовища та духовний та фізичний розвиток, частка яких складає 0,67 % та 2,65 % відповідно. У ВВП частка видатків на охорону навколишнього природного середовища складає 0,22 %, а частка видатків на духовний та фізичний розвиток – 0,87 % у ВВП. У 2015 році найбільшу частку займали також видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, проте їх частка у видатках зведеного бюджету знизилась на 0,44 % та склала 25,94 %, у ВВП їх частка збільшилася на 0,17 % та склала 8,87 % при тому, що загальна частка видатків зведеного бюджету у ВВП склала 34,19 %. Наступними за пріоритетністю у 2015 році були видатки на загальнодержавні функції частка яких склала 17,3 %, що на 2,61 % більше ніж у попередньому році; частка даних видатків у ВВП також збільшилась і склала 5,92 %. Частка видатків на освіту у зведеному бюджеті у 2015 році скоротилася на 2,34 % та склала 16,8 %, що займає 3,57 % у ВВП. Найменшу частку видатків у зведеному бюджету у 2015 році займали видатки на охорону навколишнього природного середовища, частка яких склала 0,80 %, що на 0,14 % більше ніж у попередньому році; їх частка у ВВП збільшилась на 0,03 % та склала 0,28 %. Частка видатків на житлово-комунальне господарство у 2015 році зменшилась на 1,09 % та склала 2,31 %, що становить 0,79 % у ВВП проти 1,12 % у ВВП у попередньому році. Частка видатків зведеного бюджету у ВВП у 2016 році склала 35,04 %, що на 0,85 % більше ніж у попередньому році. У структурі видатків за функціональною класифікацією зведеного бюджету найбільшу частку складають видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, частка яких збільшилась на 4,97 %; їх частка у ВВП склала 10,83 %, що на 1,96 % більше ніж у попередньому році. Тенденцію до зменшення мали видатки на загальнодержавні функції, частка яких зменшилась на 1,27 %, їх значення у ВВП склало 5,63 %. Також тенденцію до

зменшення мали видатки на освіту, частка яких зменшилась на 1,31 %, їх частка у ВВП склала 5,43 %. Найменшу частку склали видатки на охорону навколишнього середовища, духовний та фізичний розвиток та житлово-комунальне господарство, частка яких у зведеному бюджеті мала тенденцію до зменшення, а їх частка у ВВП склала 0,26 %, 0,71 % та 0,74 % відповідно. У 2017 році частка видатків зведеного бюджету у ВВП склала 35,42 %, що на 0,38 % більше ніж у попередньому році. Загалом структура видатків зведеного бюджету залишається незмінною: найвагомими видатками у 2017 році є видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, частка яких у видатках зведеного бюджету склала 26,04 %, видатки на освіту (16,8 %), видатки на загальнодержавні функції, частка яких склала 15,73 %. Їх частка у ВВП у 2017 році становила 9,58 %, 5,96 % та 5,97 % відповідно. Найменшу частку у ВВП становили видатки на охорону навколишнього середовища – 0,25 % у ВВП, духовний та фізичний розвиток – 0,82 % у ВВП та видатки на житлово-комунальне господарство, частка яких склала 0,91 % у ВВП. Їх частка у загальній структурі видатків зведеного бюджету також є найменшою. У 2018 році тенденція щодо розподілу видатків відповідно до пріоритетних напрямів розвитку країни залишається незмінною. Проте частка видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, загальнодержавні функції, а також освіту зменшилась відповідно до попереднього періоду, в той час як видатки на економічну діяльність, безпеку та судову владу зросли на 1,63 % і склали 11,26 %. У ВВП їх частка склала 3,96 %, в порівнянні з 2014 роком частка даних видатків у ВВП збільшилась на 1,21 %, що є позитивним для соціально-економічного розвитку країни. За 9 місяців 2019 року найбільшу частку складають видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення частка яких склала 25,27 % та має тенденцію до збільшення. Також збільшується частка видатків на освіту – 17,62 %, загальнодержавні функції – 15,92 % та громадський порядок, безпеку та судову владу – 10,31 %. Найменшу частку у видатках зведеного бюджету складають видатки на охорону навколишнього природного

середовища, частка яких склала 0,49 %, видатки на духовний та фізичний розвиток та житлово-комунальне господарство, частка яких складає 2,18 % та 2,24 % відповідно (див. Дод. Г, Дод. Д).

Таким чином, аналізуючи видатки зведеного бюджету за функціональною класифікацією можна прослідкувати тенденцію щодо адаптації видатків за функціями, що виконуються до циклічності економіки в середньостроковому періоді, тобто розподіл видатків здійснюється з урахуванням малих економічних циклів, тривалість яких складає 3 – 4 роки. Аналіз структури видатків зведеного бюджету за функціональною класифікацією дозволяє визначити пріоритетні напрямки розвитку держави, таким чином за досліджуваний період найбільшу частку складають видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, освіту та забезпечення загальнодержавних функцій. Загалом, роль видатків державного бюджету визначається їх часткою у ВВП, який перерозподіляється через ті чи інші видатки зведеного бюджету. Механізм формування обсягу та структури видатків має забезпечувати соціально-економічний розвиток країни, враховуючи циклічність економіки, частку даних видатків у ВВП, тенденцій обсягу ВВП, індексу споживчих цін, рівня безробіття та соціальних гарантій. Так, визначення структури видатків за функціональною класифікацією та їх частки у ВВП дозволяє визначити пріоритетні галузі, вектор направлення державної політики, а перерозподіл видатків між галузями, відповідно з фаз економічних циклів, дозволяє зменшити негативний вплив циклічності економіки на соціально-економічний розвиток країни.

РОЗДІЛ III. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВИДАТКІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Видатки бюджету є основним інструментом макроекономічної політики держави, за рахунок видатків здійснюється вплив на рівень зайнятості населення, рівень цін, структуру суспільного виробництва та соціальне забезпечення населення. Основним завданням бюджетної політики у сфері видатків є підвищення впливу видатків на соціально-економічний розвиток країни, шляхом покращення якісного рівня планування видатків, посилення взаємозв'язку між витраченими ресурсами та отриманими результатами, підвищення ефективності використання бюджетних коштів.

Бюджетне регулювання у сфері видатків у наступних бюджетних періодах повинна бути направлена на підвищення рівня та якості життя населення - це має стати основною метою бюджетної політики, виконання зобов'язань перед громадянами, підтримку стратегічних та інноваційних галузей, створення потенціалу для стійкого економічного розвитку. Основою для вирішення соціальних проблем повинне стати стійке економічне зростання, що забезпечить створення нових робочих місць, збільшення заробітної плати в економіці, розширення фінансових можливостей держави. Необхідно продовжити здійснення бюджетної політики, спрямованої на посилення ефективності управління суспільними фінансами, здійснення комплексу заходів по оптимізації видаткових зобов'язань, підвищення ефективності бюджетних видатків. Підвищення ефективності видатків бюджетів у системі державного регулювання необхідно розглядати як вагомую частину реформування бюджетного процесу, що вимагає розробки відповідних заходів по оптимізації бюджетних видатків. Питання забезпечення ефективності використання коштів бюджету на всіх стадіях бюджетного процесу все більш вагомого значення набувають в контексті необхідності реалізації встановлених завдань соціально-економічного розвитку, бюджетної політики, програмних документів по підтримці

відповідних сфер економіки в існуючих умовах обмеженості фінансових ресурсів і постійно зростаючих потреб щодо видатків економіки та суспільства [15].

Дієвість видатків бюджету визначається ступенем їх впливу та сприяння на вирішення завдань економічного та соціального розвитку країни в існуючих внутрішніх та зовнішніх умовах, виходячи з необхідності перерозподілу фінансових ресурсів для забезпечення соціальної справедливості, потребою забезпечувати певний рівень суспільних послуг, наявністю не у повній мірі ефективної системи державного управління, зокрема у сфері фінансів. Вагомим завданнями на даному етапі трансформаційних змін в економіці є визначення шляхів та засобів більш виваженого використання наявних фінансових ресурсів з метою досягнення максимального ступеня задоволення існуючих потреб суспільного розвитку [14].

Прогнозування видатків бюджету є інструментом бюджетного регулювання, який дозволяє обґрунтовувати основні напрямки та обсяги використання фінансових ресурсів держави в перспективі. Прогнозний показник питомої ваги видатків зведеного бюджету України у ВВП за період 2021-2030 роки у середньому становить 34,74 %. Найбільшу частку складають видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення, їх середнє значення становить 8,71 % у ВВП. Також вагому частку у ВВП займають такі видатки зведеного бюджету України, як: видатки на освіту – 5,76 %; видатки на загальнодержавні функції – 5,27 %; видатки на економічну діяльність – 4,07 %. Видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу у прогнозованому періоді складатимуть в середньому 3,31 %; частка видатків на охорону здоров'я у ВВП становитиме 3,18 %, а видатки на оборону 2,26 % у ВВП. Найменше прогнозне значення частки видатків зведеного бюджету України у ВВП за період 2021-2030 років складатимуть видатки на охорону навколишнього природного середовища – 0,2 %, видатки на духовний та фізичний розвиток – 0,79 %, видатки на житлово-комунальне

господарство – 0,81 %. У період з 2021 по 2028 рік прогнозується зменшення частки видатків зведеного бюджету України у ВВП на 1,13 %. Так, за даний період видатки на загальнодержавні функції скоротяться на 0,16 % та у 2028 році їх частка складатиме 5,22 % у ВВП. Частка видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення у період з 2021 по 2028 роки скоротиться на 0,13 % та складатиме у 2028 8,67 % у ВВП. Також у даний період відбуватиметься скорочення видатків на оборону до 2,61 % у ВВП та видатків на економічну діяльність до 4,04 % у ВВП. Незначне зменшення також прогнозується частки видатків на освіту у ВВП – на 0,09 %. Частка видатків на громадський порядок, безпеку та судову владу, охорону навколишнього природного середовища, житлово-комунального господарства, охорону здоров'я, духовний та фізичний розвиток зведеного бюджету України у ВВП у період 2021 – 2028 залишатиметься майже незмінною. З 2029 року прогнозується незначне збільшення частки видатків зведеного бюджету у ВВП, яка у 2030 році складатиме 34,54 %. У період 2029 – 2030 років прогнозується незначне збільшення частки видатків у ВВП на загальнодержавні функції, економічну діяльність, соціальний захист та соціальне забезпечення та освіту (див. Дод. Ж).

Бюджетне регулювання у сфері видатків слід розглядати як систему, що постійно удосконалюється, з метою досягнення оптимальних співвідношень між її складовими, шляхом адаптації показників видаткової частини бюджету до циклічності соціально-економічних процесів, пріоритетності суспільного розвитку та результативності бюджетної діяльності.

Процес формування обсягу видатків бюджету повинен передбачати стимулювання зростання внутрішнього попиту і виробництва шляхом збільшення обсягу бюджетних видатків у періоди економічного спаду та їх обґрунтованого зменшення у періоди економічного зростання. В умовах економічного спаду держава повинна здійснювати заходи щодо одночасного послаблення податкового навантаження на економіку і

збільшення видатків бюджету, оскільки при зменшенні фактичних споживчих витрат і інвестицій завданням держави є не лише підтримувати бюджетні видатки на постійному рівні, а і за можливістю їх збільшувати. З метою збільшення видаткової частини бюджету для стимулювання економічного зростання доцільним є використання дефіциту бюджету, проте обсяг державного боргу та економічні можливості держави по його обслуговуванню є фактором обмеження дефіцитного фінансування бюджету. Збільшення видаткової частини бюджету за допомогою бюджетного дефіциту може зберігатися і при зростаючій економіці для подальшого стимулювання економічного розвитку та фінансового забезпечення проведення структурних перетворень у пріоритетних галузях. В періоди сталого економічного зростання доцільним є обґрунтоване зменшення рівня видаткової частини бюджету та/або оптимізація її структури з метою створення профіциту бюджету, який буде спрямовуватися на зменшення обсягу державного боргу країни [16].

Для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни слід у процесі бюджетного регулювання слід впливати не лише на обсяг, а на структуру видаткової частини бюджету з метою забезпечення оптимального розподілу бюджетних коштів між різними напрямками суспільної діяльності. Основним завданням державної політики у сфері видатків бюджету є оптимізація їх обсягу та підвищення ефективності і результативності їх використання, з метою забезпечення достатньо високої якості державних послуг в умовах обмеженості бюджетних ресурсів.

Прогнозування і планування видатків бюджету має підлягати інституційним обмеженням відповідно до: етапу соціально-економічного розвитку країни щодо обсягу і особливостей структури видаткової частини бюджету; рівня дефіциту бюджету у взаємозв'язку з показниками державного боргу; співвідношення поточних і капітальних видатків бюджету; інвестиційної складової бюджету [16].

Бюджетну стратегію у сфері видатків слід розглядати як чинник цілеспрямованого впливу відповідних інститутів держави на економічні та соціальні процеси країни щодо забезпечення макроекономічної рівноваги та створення відповідних умов для економічного зростання шляхом перерозподілу фінансових ресурсів між галузями та сферами суспільного розвитку[17]. У сучасних умовах розвитку економіки важливим є підвищення результативності виконання бюджетних програм, посилення взаємозв'язку бюджетного планування та основних пріоритетів соціально-економічного розвитку країни, удосконалення системи управління державними фінансами з урахуванням необхідності забезпечення належного рівня соціальних стандартів, внутрішнього споживання, стимулювання економічної діяльності країни. Формування бюджетної стратегії у сфері видатків має ґрунтуватися на підходах, спрямованих на досягнення соціально-економічного розвитку країни з урахуванням циклічності економіки.

Доцільним є подальше посилення системності та послідовності у реалізації державної політики у сфері планування видатків бюджету, визначення оптимальної структури та змісту бюджетних програм, їх відповідність показникам розвитку галузей економіки на коротко- та середньостроковий періоди та напрямам соціально-економічного розвитку країни [9].

Важливим є удосконалення стратегічного планування діяльності головних розпорядників бюджетних коштів, планування бюджетних програм відповідно до завдань і функцій розпорядників бюджетних коштів, спрямування бюджетних асигнувань на цілі та завдання, визначені планом діяльності розпорядника бюджетних коштів, виконання поставленої мети та досягнення відповідних результатів бюджетної програми за умови використання мінімального обсягу бюджетних коштів. За роки становлення України як самостійної держави, в цілому сформоване підґрунтя та відповідні механізми для функціонування достатньо дієвої системи формування видатків бюджету як однієї із умов проведення послідовної

бюджетної політики, спрямованої на економічне зростання. Бюджетному процесу в залежності від зміни внутрішніх та зовнішніх економічних чинників, розвитку фінансово-економічних відносин, підвищення вимог до якості надання державою суспільних послуг притаманні постійні адаптаційні механізми, що впливають на необхідність удосконалення системи управління ресурсами бюджету, що надасть можливість забезпечувати результативність економічних перетворень, стійкість бюджетної системи, посилювати якість бюджетного планування і прогнозування, ефективність використання бюджетних коштів. На даному етапі розвитку фінансово-економічних відносин доцільним є визначення відповідних інституційних засад бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку країни, напрямів подальшого розвитку програмно- цільового методу планування видатків бюджету, у тому числі у середньостроковій перспективі, підвищення ефективності використання бюджетних коштів, результативності виконання бюджетних програм [7].

Основними напрямками удосконалення бюджетної політики у сфері видатків шляхом використання бюджетних видатків як дієвого регулятора соціально-економічних процесів у країні є: удосконалення системи державного стратегічного планування і прогнозування, що передбачатиме розробку і затвердження довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку країни та галузевих стратегій; розробка довгострокової бюджетної стратегії у сфері доходів, видатків і дефіциту бюджету та довгострокове прогнозуванням видатків бюджету з метою реальної оцінки можливостей бюджетного фінансування визначених стратегічних пріоритетів суспільного розвитку та встановлення граничних обсягів бюджетних видатків; впровадження принципів перспективного бюджетного прогнозування і планування у діяльність розпорядників бюджетних коштів; поглиблення застосування програмно-цільового методу управління видатками бюджету на місцевому рівні як складової системи перспективного бюджетного прогнозування і планування.

ВИСНОВКИ

Сучасний етап розвитку суспільних відносин характеризується посиленням ролі видатків як однієї з складових бюджетної політики держави у системі соціально-економічного розвитку країни. З метою ефективного розподілу бюджетних ресурсів необхідно постійне удосконалення планування та виконання видаткової частини бюджету, що базується на використанні програмно-цільового методу, як складової перспективного бюджетного прогнозування та планування.

В процесі удосконалення бюджетної політики у сфері видатків важливим є впровадження стратегічного планування в практику роботи головних розпорядників бюджетних коштів та складання ними планів діяльності на поточний та три наступні бюджетні періоди, що орієнтовані на результат, для досягнення встановлених цілей, посилення відповідальності розпорядників бюджетних коштів за досягнення результатів та підвищення результативності та ефективності використання бюджетних коштів.

Бюджетна стратегія у сфері видатків є вагомим складовою державного регулювання соціально-економічного розвитку держави. Становлення бюджетних відносин відбувається в умовах трансформації економіки, тому механізм формування обсягу та структури видатків, а також їх ефективне використання є важливою складовою бюджетної політики для забезпечення всебічного розвитку суспільства.

Бюджетна політика у сфері видатків має ґрунтуватися на теоретико-методологічних засадах та повинна базуватися на обґрунтуванні пріоритетних напрямків розвитку держави при розподілі обмежених фінансових ресурсів, застосуванні принципів перспективного бюджетного прогнозування та планування, веденні системного контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних ресурсів, застосування системи оцінки результативності бюджетних програм та діяльності головних розпорядників бюджетних коштів та оптимізації структури видаткової

частини бюджету відповідно до пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку країни та фаз економічних циклів.

Таким чином, важливим є удосконалення системи управління видатками бюджету в частині підвищення ефективності та результативності використання обмежених фінансових ресурсів держави. Для забезпечення позитивного впливу видатків на соціально-економічний розвиток країни необхідно забезпечити удосконалення розподілу видатків між галузями економіки та розпорядниками бюджетних коштів, що базується на засадах програмно-цільового методу та моніторингу результативності діяльності розпорядників бюджетних коштів, а формування бюджетних видатків у системі регулювання суспільного розвитку в процесі планування та прогнозування видаткової частини бюджету має підлягати інституційним обмеженням відповідно до етапу економічного розвитку країни.

Довгострокове прогнозування видатків бюджету дозволяє суттєво підвищити рівень результативності використання бюджетних коштів, оскільки прогнозні показники бюджетних видатків, визначені на підставі прогнозного обсягу доходів і дефіциту бюджету в умовах відповідної динаміки соціально-економічного розвитку країни, виступають стримуючим фактором для зростання рівня бюджетних видатків та визначають їх стратегічний галузевий розподіл в залежності від пріоритетних завдань суспільного розвитку. Удосконалення системи середньострокового та річного планування видатків бюджету на основі ковзного методу у системі довгострокової бюджетної стратегії, розподіл видатків бюджету між галузями державної діяльності і розпорядниками бюджетних коштів на засадах програмно-цільового методу сприятиме підвищенню якості бюджетної політики при вирішенні пріоритетних завдань соціально-економічного розвитку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2456-17>
2. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки: монографія / І.Я. Чугунов, Т.В.Канєва, М.Д.Пасічний та ін.; за заг. ред. І.Я. Чугунова. К.: Глобус-Пресс, 2018. 354 с.
3. Державне фінансове регулювання економічних перетворень / І. Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канєва та ін.; за заг. ред. А.А. Мазаракі. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 376 с.
4. Дані Державної казначейської служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage>
5. Дані Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2020-2022 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.05.2019 року №555. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-2019-%D0%BE>
7. Крикун Т.І. Розвиток системи планування видатків бюджету в Україні // Економічний вісник Переяслов-Хмельницького Університету. 2018. Випуск 38. С. 126 – 132.
8. Радіонов Ю.Д. Формування видатків бюджету: монографія. Київ: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2019. 616 с.
9. Радіонов Ю.Д. Видатки бюджету у забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку країни. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. №16. С. 39–46.
10. Самошкіна О.А. Бюджетні видатки як інструмент економічного зростання. *Агросвіт*. 2018. № 21. С. 50-56.
11. Самошкіна О.А. Формування видатків бюджету у системі суспільного розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 21. С. 79–84

12. Самуэльсон Пол Э., Нордхаус Вильям Д. Экономика. 19-е изд.: пер. с англ. М.: Вильямс, 2015. 1360 с.
13. Федосов В. М. Бюджетна система / В. М. Федосов, С. І. Юрій. Тернопіль: Центр учбової літератури, 2012. 871 с.
14. Чугунов І.Я. Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності / Вісник КНТЕУ. 2014. № 5. С. 64–77.
15. Чугунов І. Я., Ігнатюк І. М. Формування видатків бюджету у системі соціально-економічного розвитку країни // Економічний вісник університету. 2016. Вип. 28(1). С. 217-226.
16. Чугунов І.Я., Самошкіна О.А. Видатки бюджету в системі державного регулювання соціально-економічного розвитку країни // Вісник КНТЕУ. 2019. № 2. С.103–121.
17. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетна стратегія в умовах економічних перетворень // Вісник КНТЕУ. 2018. № 5. С.5–18.
18. Chugunov I., Pasichnyi M. (2018) Fiscal stimuli and consolidation in emerging market economies. *Investment Management and Financial Innovations*. 15(4). pp.113–122.
19. Budget policy of social development. Chugunov I., Kaneva T., Pasichnyi M. and other. General editorship Chugunov I. Scientific Route. Tallinn, Estonia. 2018. 348 p.
20. Chugunov I., Kachula S. State financial policy as a component of socioeconomic development of society. The potential of modern science. volume 2. Sciemcee Publishing. London, United Kingdom. 2019. pp. 29-44.
21. Chugunov I., Makohon V. Fiscal strategy as an instrument of economic growth. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol. 5 No. 3. pp. 213-217.
22. Eurostat and the European Statistical System [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ec.europa.eu/>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Обсяг видатків зведеного бюджету за економічною класифікацією у 2015-2019 рр., у млн. грн.

Рік	Загальний фонд				Спеціальний фонд			
	Поточні		Капітальні		Поточні		Капітальні	
	Затверджено	Факт	Затверджено	Факт	Затверджено	Факт	Затверджено	Факт
2014	473 145,25	440 924,27	2 523,16	2 198,49	74 554,17	62 001,77	36 352,72	18 001,17
2015	612 151,18	596 990,26	9 533,17	7 824,67	43 858,70	36 128,57	50 747,55	38 927,90
2016	732 906,92	720 948,80	9 824,76	8 933,86	55 031,81	41 753,65	85 317,63	64 195,74
2017	894 391,68	876 840,80	13 670,19	12 099,79	96 198,92	80 242,33	114 784,05	87 790,17
2018	1 043 891,67	1 014 074,43	31 539,19	29 460,60	105 760,81	91 935,86	152 405,80	114 718,64
2019*	1 165 050,35	793 778,45	34 735,03	10 901,12	109 064,95	68 092,95	147 437,15	66 05,94

* - фактичні видатки відображені за січень-вересень 2019 року;

Джерело: складено автором на основі [4].

Структура загального та спеціального фонду зведеного бюджету в розрізі поточних видатків за 2015-2019 роки, відсотки

* - фактичні видатки відображені за січень-вересень 2019 року;

Джерело: складено автором на основі [4].

Структура загального та спеціального фонду зведеного бюджету в розрізі капітальних видатків за 2015-2019 роки, відсотки

* - фактичні видатки відображені за січень-вересень 2019 року;

Джерело: складено автором на основі [4].

**Структура видатків зведеного бюджету за функціональною
класифікацією за 2015-2019 роки, відсотки**

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
Загальнодержавні функції	14,69	17,30	16,06	15,73	15,32	15,92
Оборона	5,23	7,65	7,10	7,04	7,76	7,54
Громадський порядок, безпека та судова влада	8,58	8,08	8,62	8,37	9,44	10,31
Економічна діяльність	8,34	8,27	7,92	9,73	11,26	9,34
Охорона навколишнього природного середовища	0,67	0,81	0,75	0,70	0,66	0,49
Житлово-комунальне господарство	3,40	2,31	2,10	2,57	2,43	2,24
Охорона здоров'я	10,92	10,44	9,03	9,69	9,27	9,09
Духовний та фізичний розвиток	2,65	2,39	2,02	2,30	2,32	2,18
Освіта	19,14	16,80	15,49	16,83	16,80	17,62
Соціальний захист та соціальне забезпечення	26,38	25,94	30,91	27,04	24,75	25,27
Разом	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

* - фактичні видатки відображені за січень-вересень 2019 року;

Джерело: складено автором на основі [4, 5].

Структура видатків зведеного бюджету за функціональною класифікацією у ВВП за 2015-2019 роки, відсотки

Рік	2014	2015	2016	2017	2018
Загальнодержавні функції	4,84	5,92	5,63	5,57	5,38
Оборона	1,72	2,62	2,49	2,49	2,73
Громадський порядок, безпека та судова влада	2,83	2,76	3,02	2,97	3,32
Економічна діяльність	2,75	2,83	2,77	3,45	3,96
Охорона навколишнього природного середовища	0,22	0,28	0,26	0,25	0,23
Житлово-комунальне господарство	1,12	0,79	0,74	0,91	0,85
Охорона здоров'я	3,60	3,57	3,17	3,43	3,26
Духовний та фізичний розвиток	0,87	0,82	0,71	0,82	0,81
Освіта	6,31	5,74	5,43	5,96	5,90
Соціальний захист та соціальне забезпечення	8,70	8,87	10,83	9,58	8,69
Разом	32,96	34,19	35,04	35,42	35,13

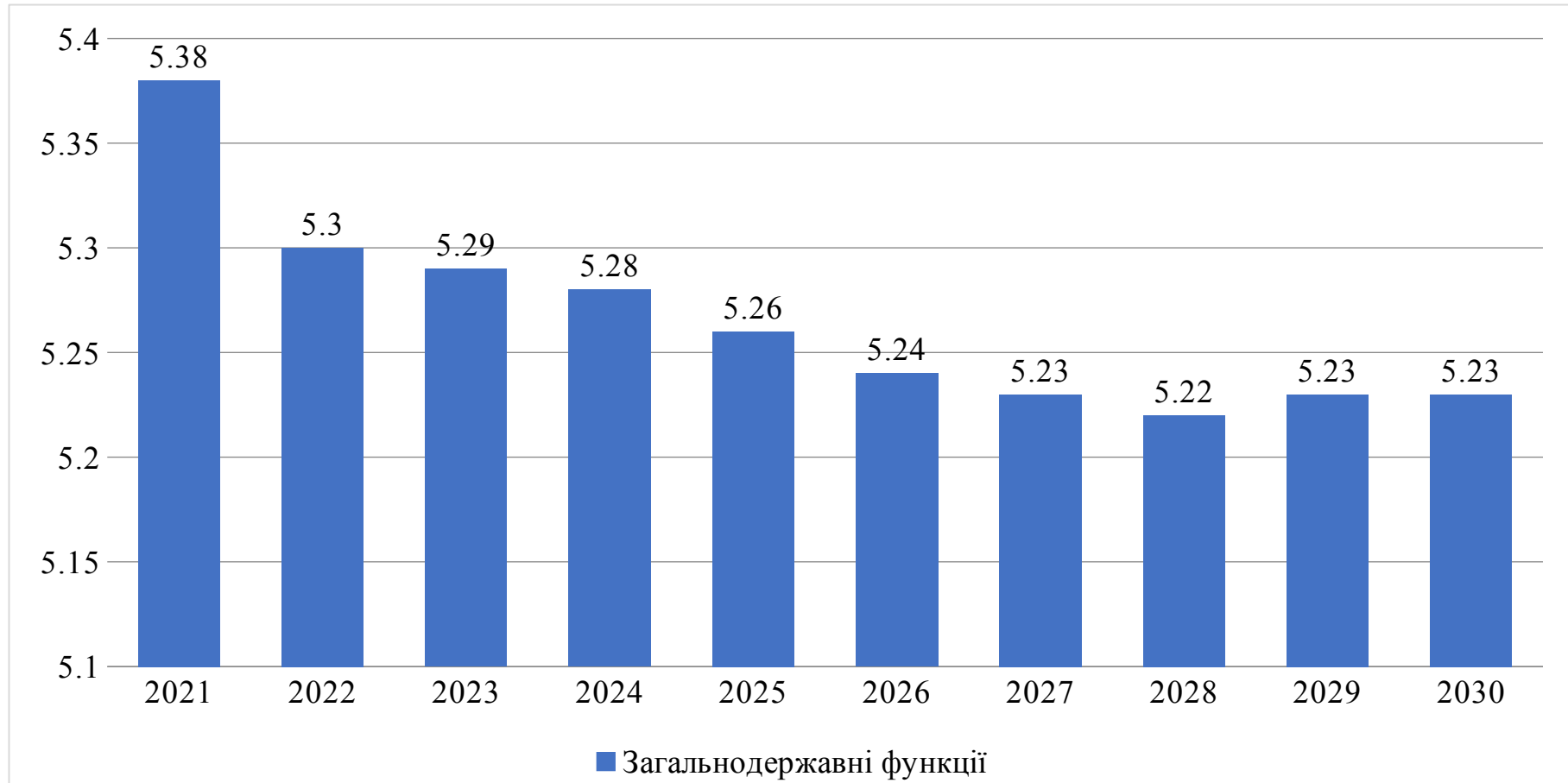
Джерело: складено автором на основі [4, 5].

**Прогноз частки видатків зведеного бюджету України за функціональною класифікацією у ВВП на
2021-2030 роки, відсотки**

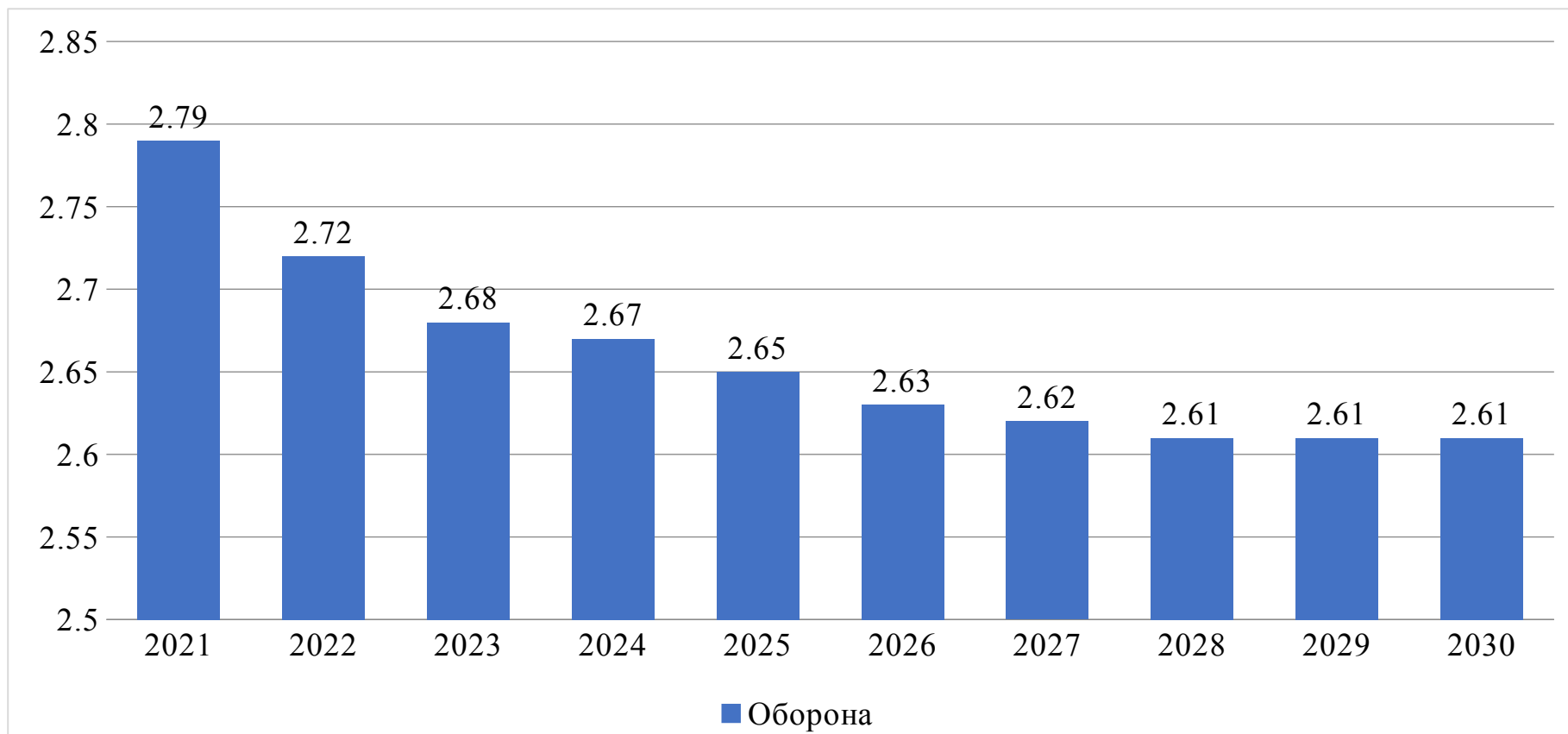
Рік	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Середнє значення
Загальнодержавні функції	5,38	5,3	5,29	5,28	5,26	5,24	5,23	5,22	5,23	5,23	5,27
Оборона	2,79	2,72	2,68	2,67	2,65	2,63	2,62	2,61	2,61	2,61	2,66
Громадський порядок, безпека та судова влада	3,34	3,32	3,31	3,31	3,3	3,3	3,3	3,29	3,29	3,29	3,31
Економічна діяльність	4,16	4,12	4,08	4,07	4,06	4,05	4,04	4,04	4,04	4,05	4,07
Охорона навколишнього природного середовища	0,22	0,21	0,2	0,2	0,19	0,19	0,19	0,19	0,19	0,2	0,20
Житлово-комунальне господарство	0,83	0,82	0,82	0,82	0,81	0,8	0,8	0,79	0,79	0,79	0,81
Охорона здоров'я	3,21	3,19	3,18	3,18	3,17	3,17	3,17	3,16	3,16	3,16	3,18
Духовний та фізичний розвиток	0,8	0,79	0,79	0,79	0,78	0,78	0,78	0,78	0,78	0,78	0,79
Освіта	5,83	5,8	5,78	5,78	5,75	5,74	5,74	5,73	5,73	5,74	5,76
Соціальний захист та соціальне забезпечення	8,8	8,73	8,72	8,72	8,71	8,7	8,69	8,67	8,68	8,69	8,71
Разом	35,35	35	34,85	34,82	34,68	34,6	34,56	34,48	34,5	34,54	34,74

Джерело: розраховано автором на основі [4, 5, 7].

**Прогноз частки видатків на загальнодержавні функції зведеного бюджету України у ВВП на 2021-2030 роки,
відсотки**

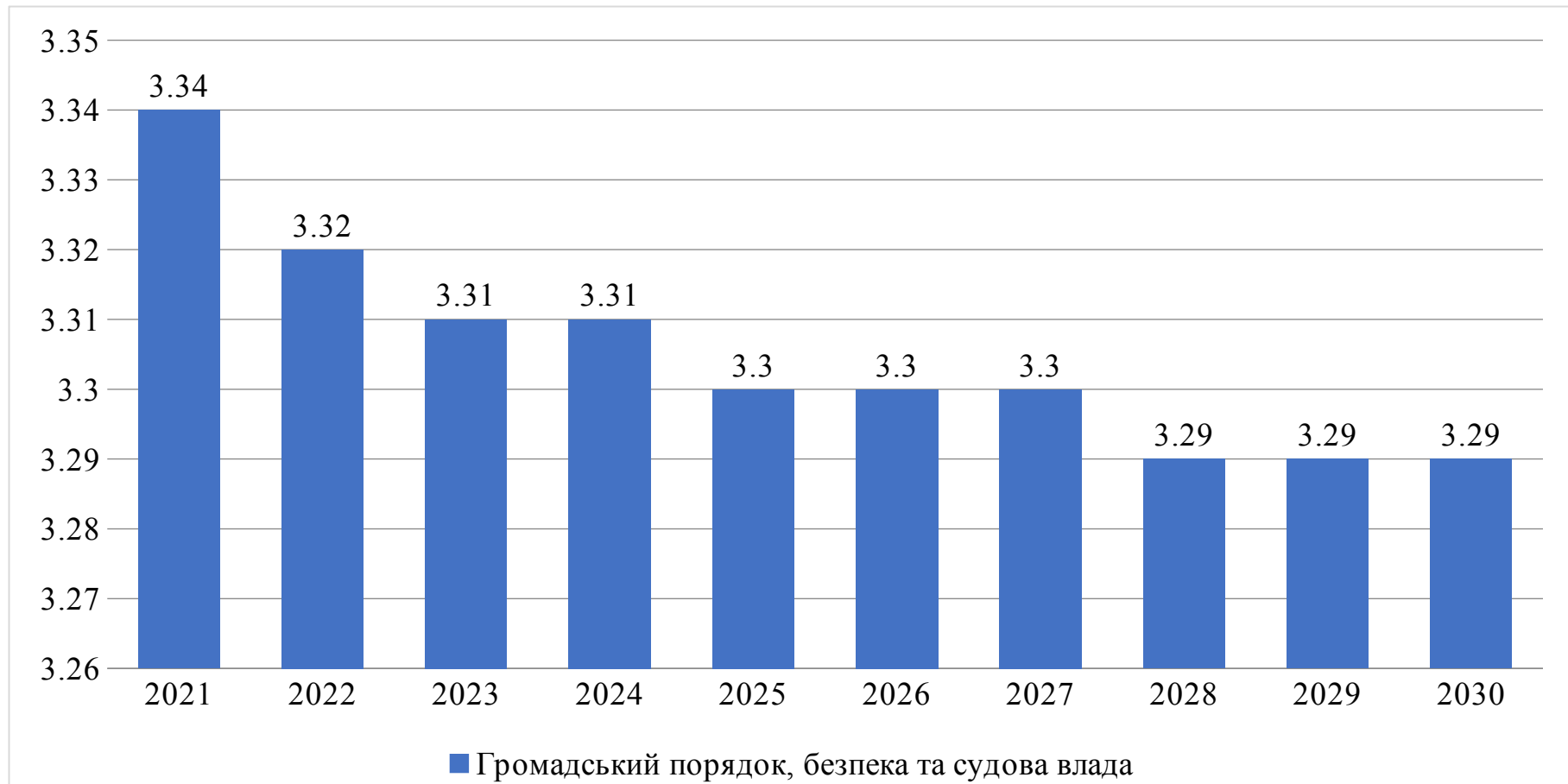

Джерело: розраховано автором на основі [4, 5, 7].

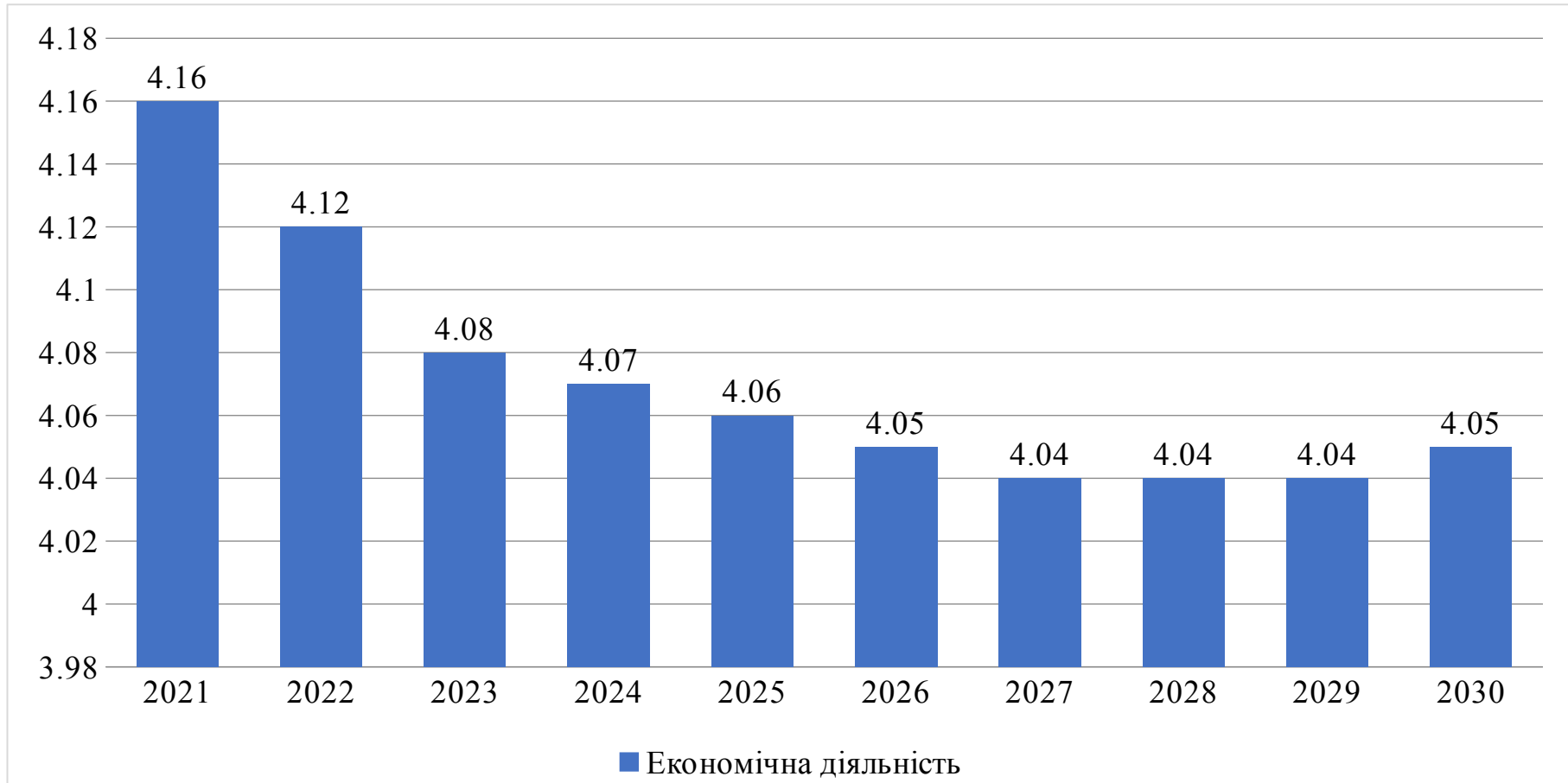
Прогноз частки видатків на оборону зведеного бюджету України у ВВП на 2021-2030 роки, відсотки

Джерело: розраховано автором на основі [4, 5, 7].

Прогноз частки видатків на громадський порядок, безпеку та судову владу зведеного бюджету України у ВВП на 2021-2030 роки, відсотки

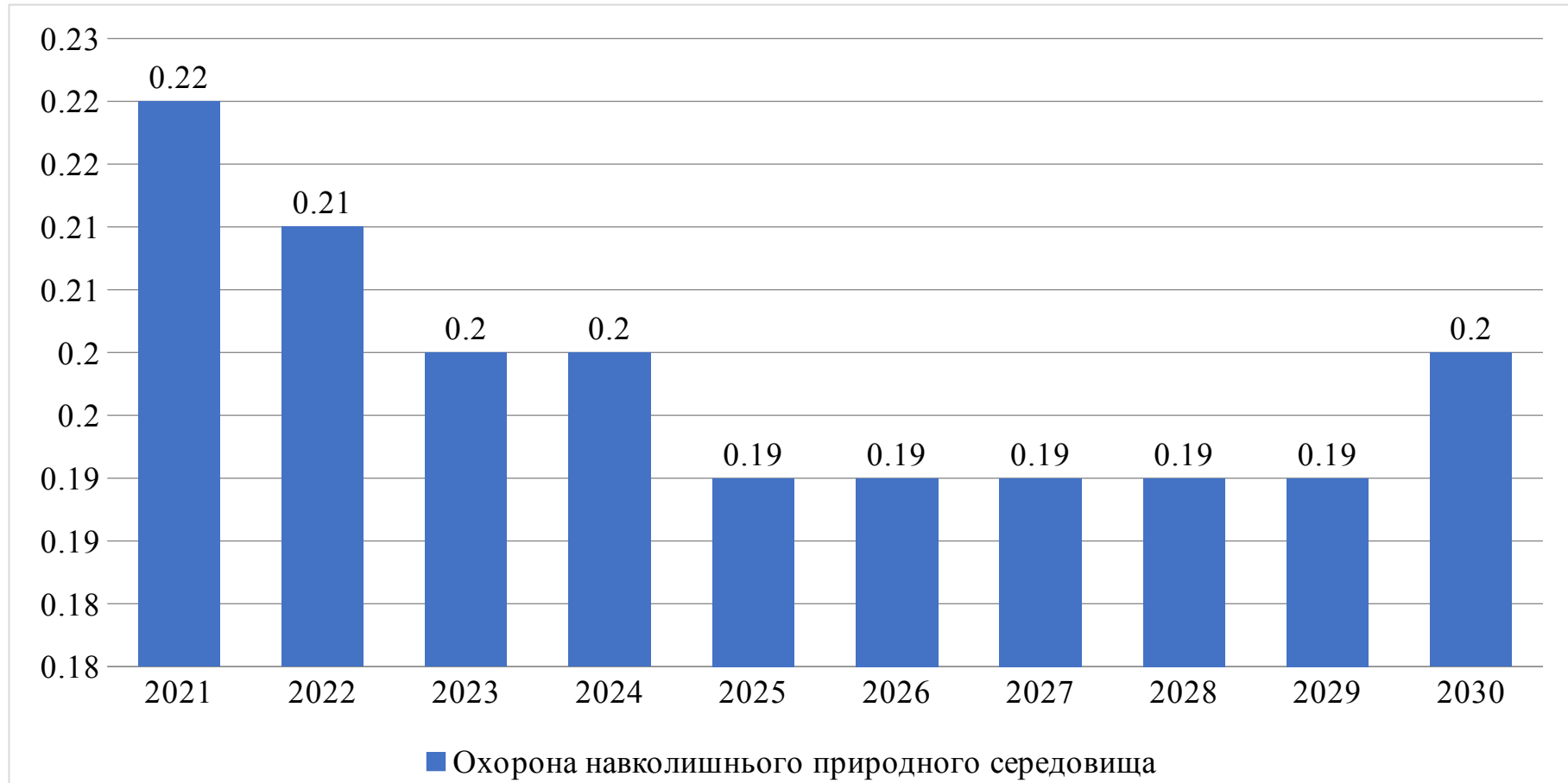

Джерело: розраховано автором на основі [4, 5, 7].

Прогноз частки видатків на економічну діяльність зведеного бюджету України у ВВП на 2021-2030 роки, відсотки

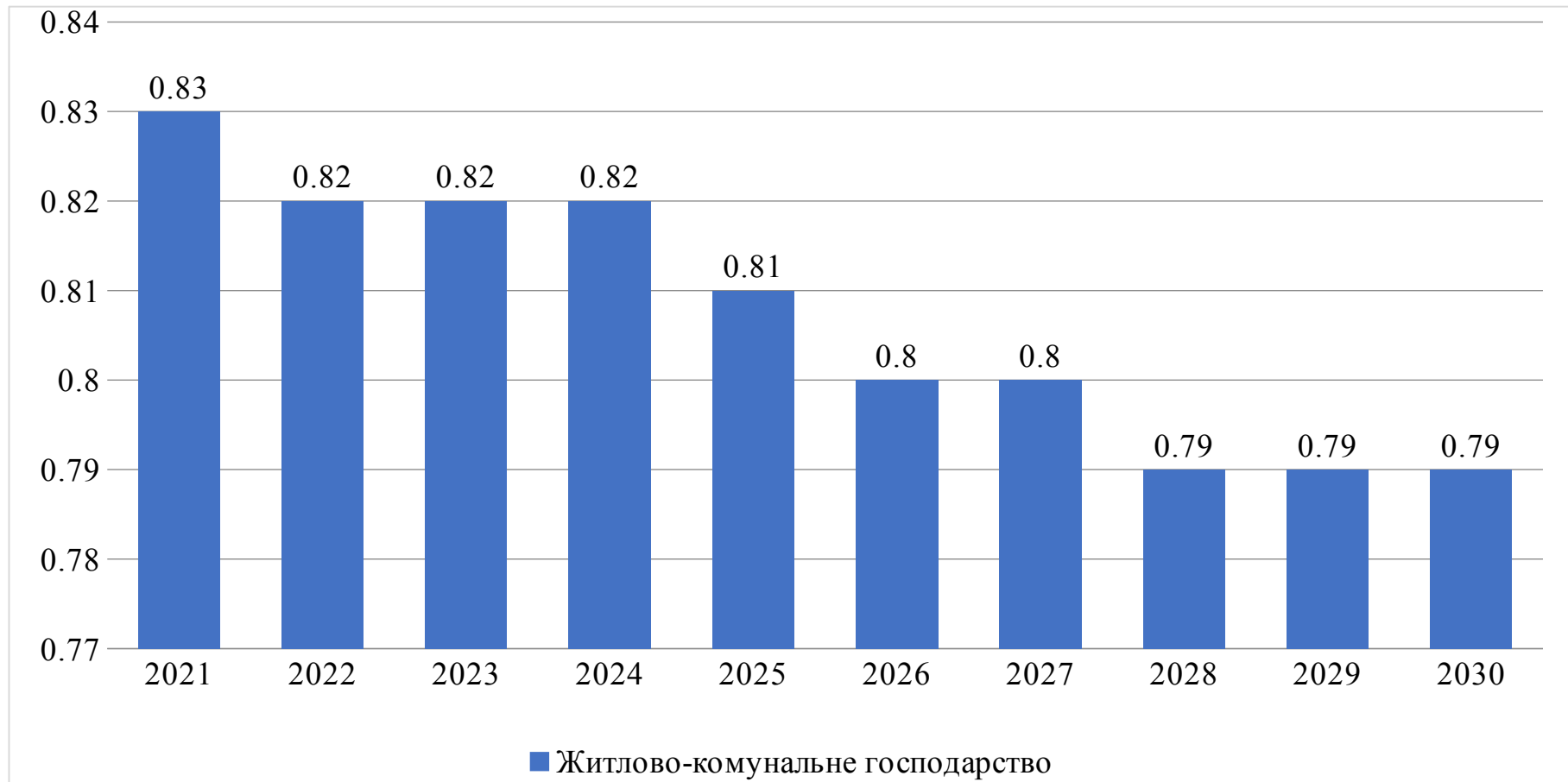
Джерело: розраховано автором на основі [4, 5, 7].

**Прогноз частки видатків на охорону навколишнього природного середовища зведеного бюджету України у ВВП
на 2021-2030 роки, відсотки**

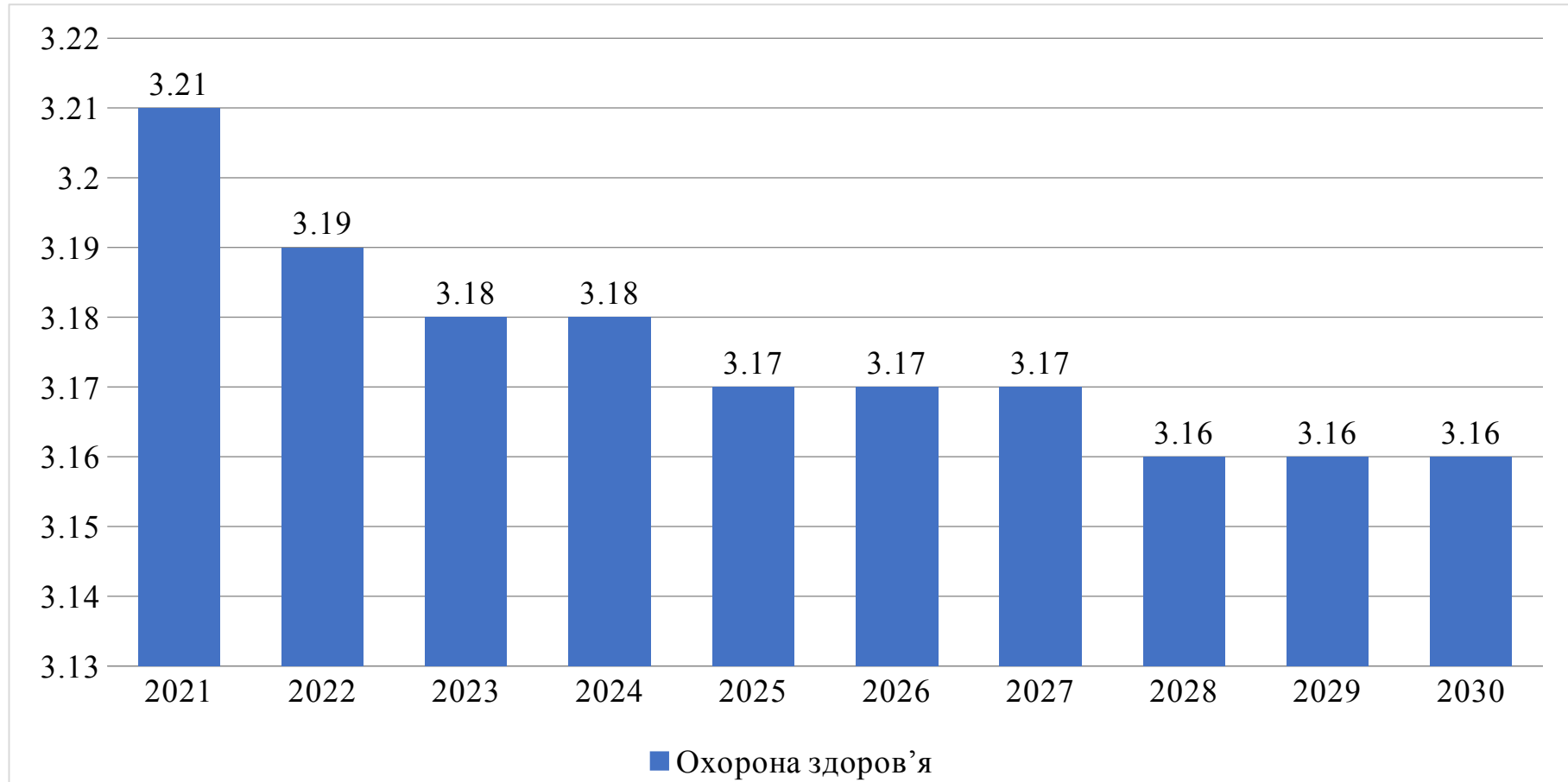

Джерело: розраховано автором на основі [4, 5, 7].

Прогноз частки видатків на житлово-комунальне господарство зведеного бюджету України у ВВП на 2021-2030 роки, відсотки

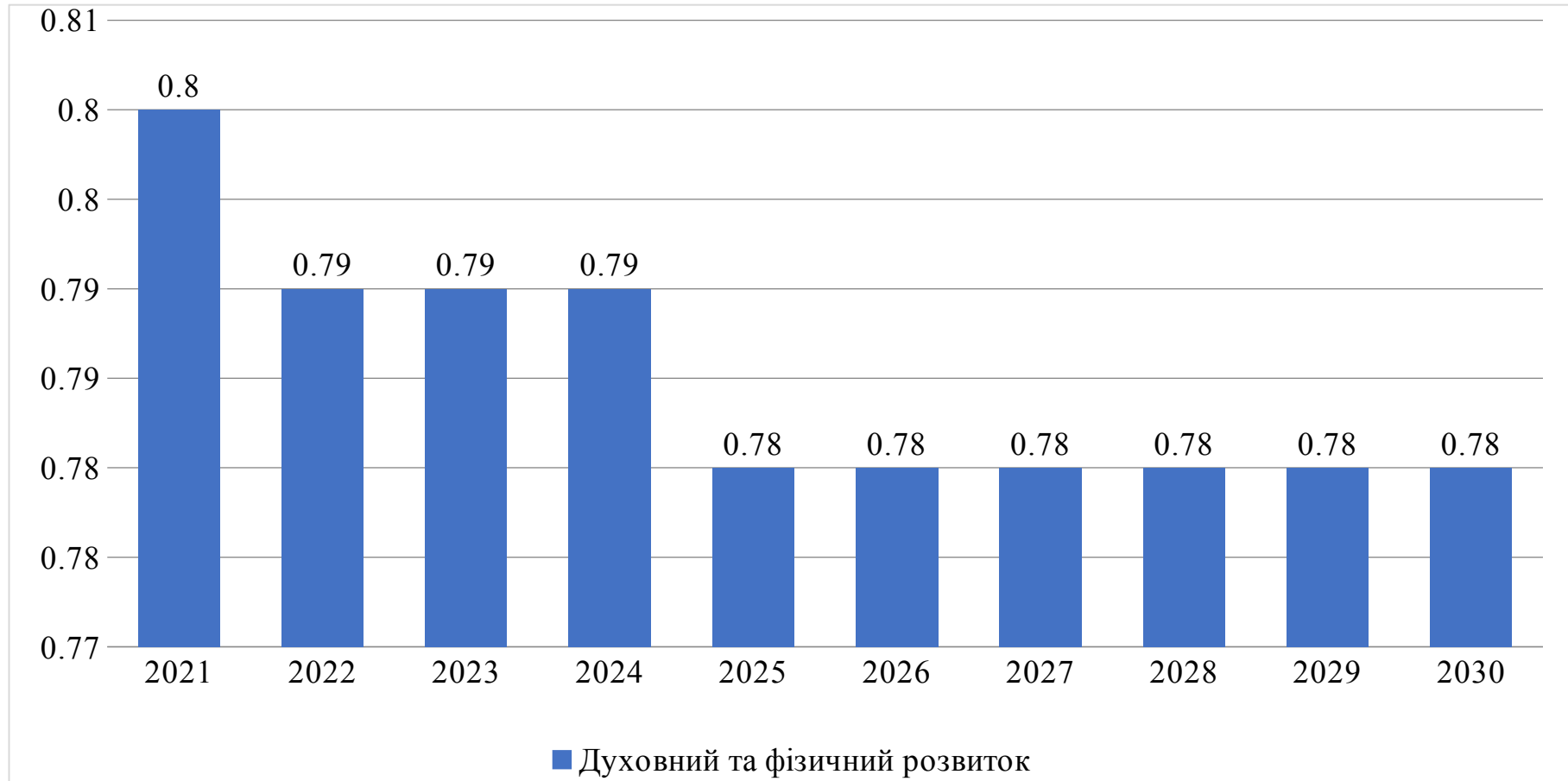

Джерело: розраховано автором на основі [4, 5, 7].

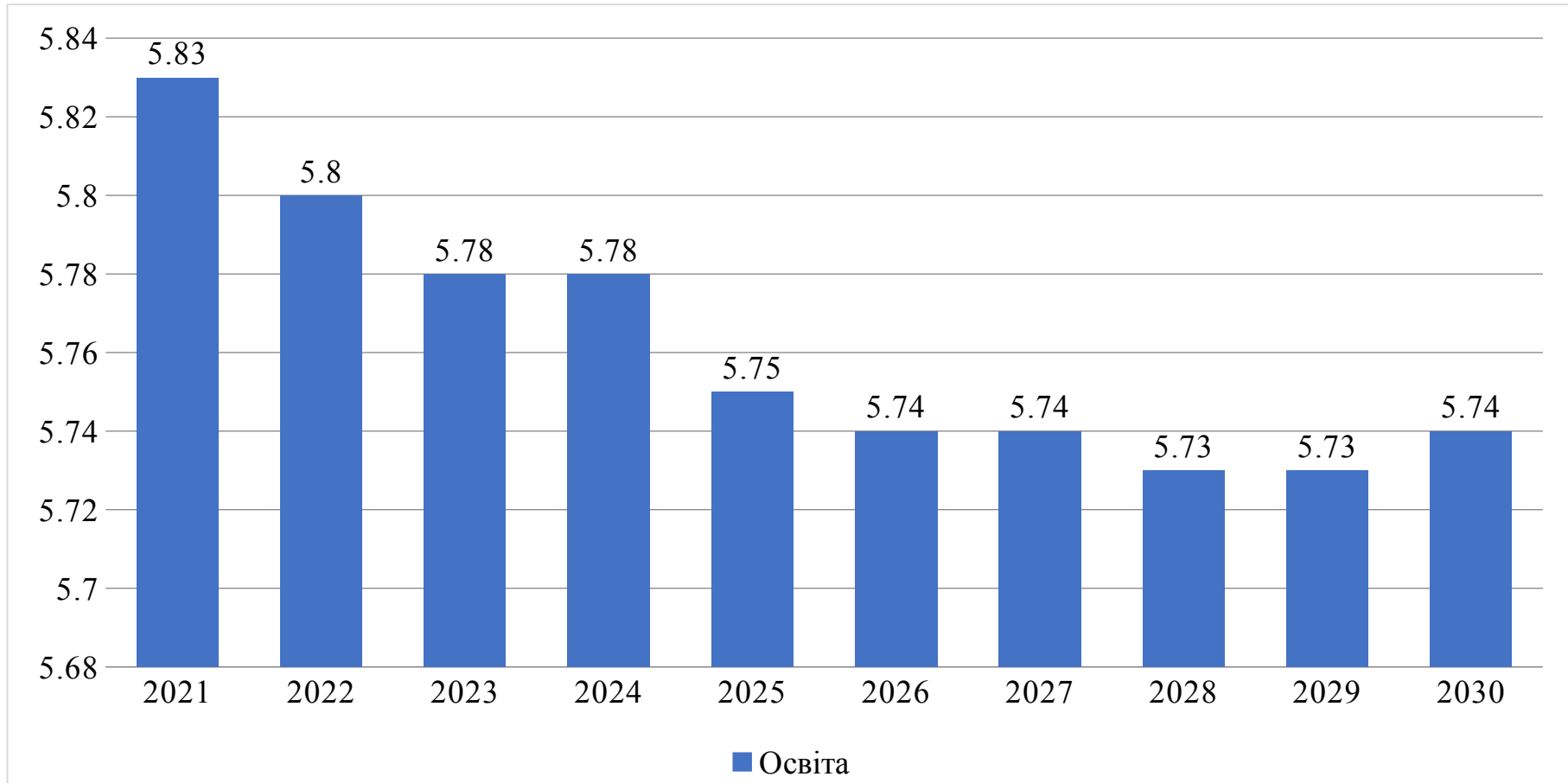
Прогноз частки видатків на охорону здоров'я зведеного бюджету України у ВВП на 2021-2030 роки, відсотки

Джерело: розраховано автором на основі [4, 5, 7].

**Прогноз частки видатків на духовний та фізичний розвиток зведеного бюджету України у ВВП на 2021-2030 роки,
відсотки**

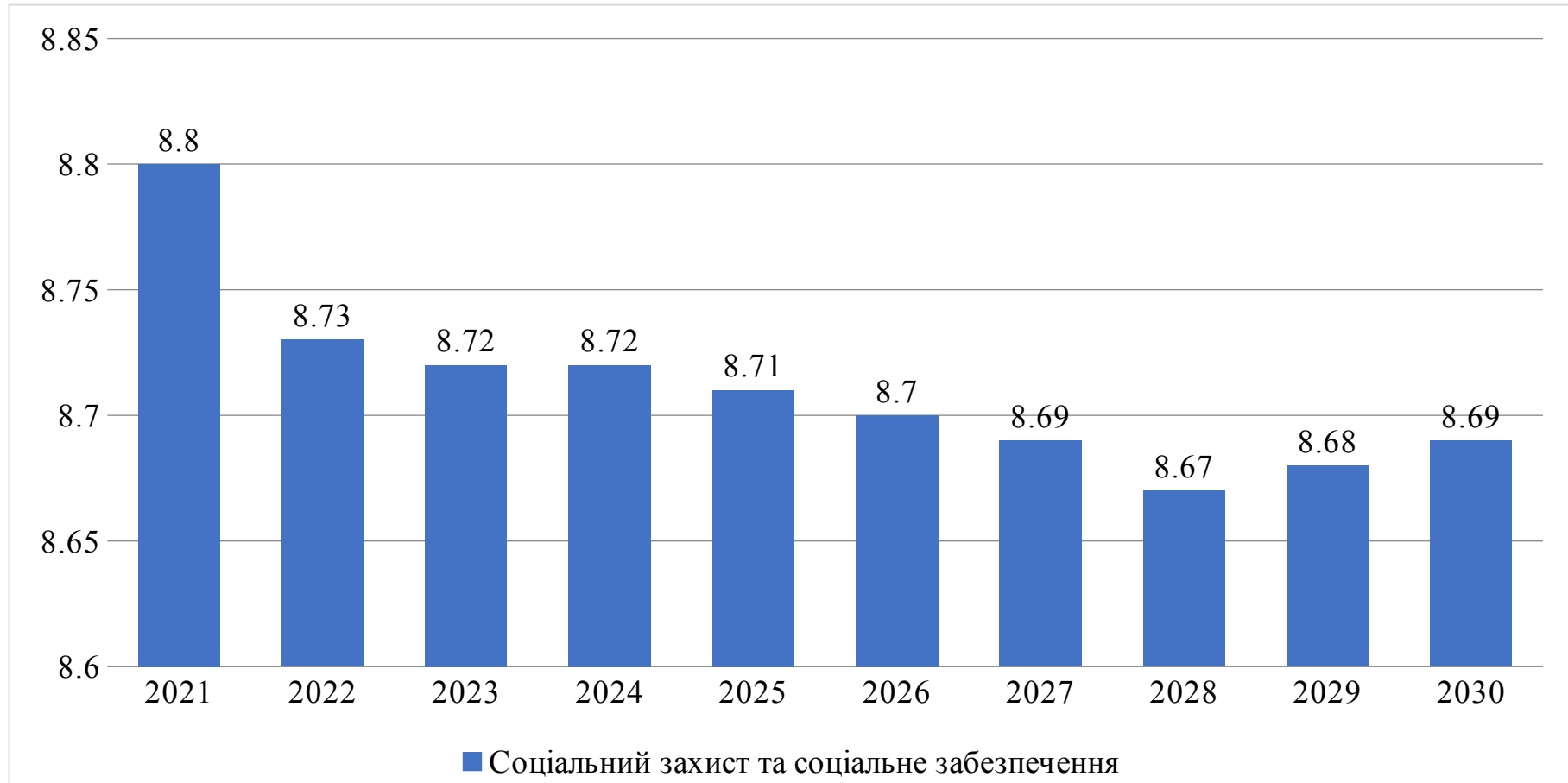

Джерело: розраховано автором на основі [4, 5, 7].

Прогноз частки видатків на освіту зведеного бюджету України у ВВП на 2021-2030 роки, відсотки

Джерело: розраховано автором на основі [4, 5, 7].

Прогноз частки видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення зведеного бюджету України у ВВП на 2021-2030 роки, відсотки

Джерело: розраховано автором на основі [4, 5, 7].